

Fethullah Gülen, Sızıntı, Şubat 2001, Cilt 23, Sayı 265. „Feyz, Tecelli ve Vahdet-i Vücûd, Vahdet-i Şuhûd Meslekleri“ metninden bir kısmı alınmıştır ve başlığı değiştirilmiştir.

Yansima

Mevzuya bu şekilde bir açıklık getirmeye çalıştıktan sonra diyebiliriz ki, hakâik-i kainat, Esmâ-i İlâhiye'nin tecellisinden ibarettir. Allah'ın isimleri tecelli ediyor ve kâinat var oluyor, varlığını sürdürüyor. Cevherimizle, a'râzımızla biz ve bizim gibi bütün varlıklar, bütün eşya, hatta bütün hâdiseler, Cenâb-ı Hakk'ın isimlerinin tecellisinden ibarettir. Yaratıcı güç ve kudret, o tecellilerle kendisini gösteriyor. Bu tecellilerin dayandığı üç temel isim veya isimlere kaynaklık eden sıfat, İlim, İrade ve Kudret'tir. Bütün varlıkların Cenâb-ı Allah'ın İlminde, âyân-ı sâbite dediğimiz ilmî vücûtları vardır. Cenâb-ı Allah (cc), bunları yaratmak, şehadet âlemine çıkarmak irade buyurduğu zaman -ki, bu "zaman" da bize göre bir ifade ve izah tarzıdır; yoksa Zât-ı Bârî ve ef'âli üzerinden zaman geçmez; zaman, O'nun ef'âli ve tecellileri âlem-i şehâdete indiğinde söz konusu olur- onlar üzerinde İrade ve Kudretiyle tecelli eder. Bir defa, mesele ilmî ve iradî olmakla, zaten panteizmden de monizmden de ayrılır. Panteizm ve monizmdaki ilâhın keyfiyeti bile meçhuldür; her ikisinin, nihaî noktada natûralizmden, hatta materyalizmden bir farkı yoktur. Fakat felsefeciler, vahdet-i vücûdu, vahdet-i mevcûd telâkkisi içinde ve panteizm, bazen de monizm adıyla itikadımıza dahil etmeye çalışmışlardır. Burada düşülen bir diğer yanlış, Cenâb-ı Hakk'ın sıfât, esmâ ve onların tecellileriyle, bu tecellilerin eserlerini ayıramamaktır. Meselâ, bütün konuşmalar gider, Cenâb-ı Hakk'ın Mütakellim ismine ve Kelâm sıfatına dayanır. Fakat bu demek değildir ki, her konuşan insanda -hâşâ- Allah konuşuyor. Nasıl bir yaz günü güneşe müteveccih eşyadaki sıcaklık, yeryüzündeki aydınlık güneştenidir; ama ne güneştir, ne güneşin bizatihi ısı ve ışığıdır, ne de güneşin kendisidir. Daha öte bir misal olarak, şeffaf cisimlerin her birinde güneşi görürsünüz; güneş onlarda ısıyla da, ışığıyla da tecelli eder. Fakat o görünenlerin hiçbirisi güneş değildir. Güneş yine tepemizde eksilmeyen ısı ve ışığıyla, o tecellilerden hiç müteessir olmayan varlığıyla hayatını sürdürmektedir. Belki bu misal bile, Cenâb-ı Hak ile mevcudat, mahlûkat arasındaki münasebeti tam izah etmez ama zihne yaklaştırır; zaten misal de bunun için verilir. Bunun gibi, mahlûkatın hayatı Allah'ın Hayy ismi ve Hayat sıfatına, varlıklarını sürdürmeleri Kayyumiyetine, ilimleri İlmine, görmeleri O'nun Basir, işitmeleri Semî oluşuna dayanır. Fakat bu demek değildir ki, hayatı, hareketleri, görmesi, bilmesi ve işitmesiyle bütün varlık -hâşâ- Allah'tır.